Ympäristöterveydenhuollon yhteistoimintasopimuksen muuttaminen 1.1.2027 alkaen

Kaupunginhallitus 05.10.2026 § 175

Valmistelija: kaupunginjohtaja Juha Piiroinen, p. 044 758 1403

Tervon kunta tuottaa isäntäkuntana ympäristöterveydenhuollon palvelut kuudelle kunnalle: Suonenjoelle, Rautalammille, Tervolle, Vesannolle, Pielavedelle ja Keiteleelle. Kunnilla on asiasta "Yhteistoimintasopimus ympäristöterveydenhuollon palveluista 1.1.2012 alkaen". Yhteistoimintasopimus on allekirjoitettu Tervossa 29.12.2011 ja se on ollut voimassa muuttamattomana koko valvontayksikön historian ajan. Sopimus on voimassa toistaiseksi. Jäsenkunnilla on mahdollisuus irtisanoa sopimus päättymään irtisanomista seuraavan kalenterivuoden loppuun. Yhteistoimintasopimuksen muuttaminen tarvitsee jokaiselta jäsenkunnalta valtuuston päätöksen muutosehdotusten hyväksymisestä.

Kaikki jäsenkunnat ovat olleet mukana Kuopion kaupungin hallinnoimassa Kestävät Viranomaispalvelut 2030 (KeVi) -hankkeessa, jonka selvitystyön ja lopputulosten raportoinnin yhteydessä kävi selväksi, että jäsenkunnilla on halukkuutta tarkastella uudelleen nykyistä Tervon yhteistoimintasopimusta erityisesti kustannusjaon osalta. KeVi -hankkeen lopputuloksena esitetty kustannusjakomalli uudessa laajassa yhteistoiminta-alueessa poikkeaa useiden jäsenkuntien osalta merkittävästi nykyisestä mallista.

Kevään 2026 aikana Tervon yhteistoiminta-alueen ympäristöterveydenhuolto yhdessä jäsenkuntien kuntajohdon kanssa kävi keskusteluja kustannusjaon uudelleentarkastelusta. KeVi -hankkeen laskelmat on tehty vuoden 2024 talousarvioluvuilla ja toteumilla, joten Tervon yhteistoiminta-alueen kuntien päätöksenteon tueksi pyydettiin kesäkuussa 2026 päivitetyt laskentamallit KeVi -hankkeen laskelmat toteuttaneelta ulkopuoliselta asiantuntijalta (FCG/MDI).

Tervon yhteistoiminta-alueen osalta kustannusjakovertailuun saatiin kolme vaihtoehtoa:

A. Nykyinen kustannusjakomalli, jossa kustannukset jaetaan asukasluvun perusteella.
B. Toteutuneeseen palvelunkäyttöön sekä valvontakohdemäärään perustuva ulkopuolisen asiantuntijan laatima kustannusjakomalli.
C. Muunnelma nykyisestä mallista, jossa asukaslukuun lisätään jäsenkuntien tilastoidut nautamäärät eläinlääkintähuollon jakoperusteeksi. Ympäristöterveysvalvonnan ja hallinnon kulut jaetaan edelleen asukaslukupohjaisesti.

Kustannusjakovertailu jaetaan Teams-kansion välitykselle **oheismateriaalina.** Vertailutaulukkoon on otettu mukaan myös KeVi -hankkeen tuottamat kustannusluvut vertailua helpottamaan.

Vaihtoehtojen merkittävin ero on kustannusten ennakoitavuus eri mallien välillä. Nykyinen malli (A) sekä naudat asukkaiden lisänä huomioiva malli (C) ovat varsin stabiileita eri vuosien välillä. Toteutuneen palvelunkäytön

sekä valvontakohteiden määrän huomioiva malli (B) aiheuttaa kustannusjaon vaihtelua eri vuosien välillä, riippuen siitä mihin palvelu on eri vuosina kohdentunut. Mallit A ja C huomioivat laskennallisen resurssitarpeen kustannusjaon pohjana, malli B taas todellisen resurssin kohdentumisen. Todellinen resurssi vaihtelee vuosittain, riippuen esimerkiksi eläinlääkäreiden saatavuudesta alueen sisällä, yksittäisten eläinlääkäreiden ahkeruudesta sekä erilaisista satunnaisvaihteluista valvontayksikön toiminnassa ja resurssin kohdentumisessa. Pitkällä aikajänteellä toteumaperusteinen kustannusjako voidaan nähdä oikeudenmukaisena, mutta vuotuiset vaihtelut ympäristöterveydenhuollon kustannuksessa voivat tällä mallilla olla useiden kymmenien tuhansien eurojen tasolla myös yksikön pienimmillä kunnilla.

Mallit B ja C paljastavat yhtenevän muutostarpeen kustannusjaossa jäsenkuntien välillä. Molemmissa malleissa Suonenjoen kaupungin maksuosuus on vuoden 2026 kustannustasolla noin 120.000 euroa nykyistä mallia pienempi.

Nykyisen yhteistoimintasopimuksen kustannusjakomallissa on selkeä epäkohta, jonka kaikki vaihtoehtoiset laskentamallit ovat paljastaneet. Pelkän asukasluvun huomioiminen kustannusjaon perusteena vyöryttää kuluja liikaa erityisesti Suonenjoen kaupungille. Kustannusjaon muuttaminen on perusteltua.

Ympäristöterveydenhuollon järjestäminen nykyisellä mallilla on murroksessa. Muutoksia järjestämistapaa ohjaavaan lainsäädäntöön odotetaan lähitulevaisuudessa, mahdollisesti seuraavalla hallituskaudella. Tulevaisuuskuva on avoin ja epävarma. Myös kuntakentän kokonaistilanne on haastava ja tulevaisuuden ennustaminen vaikeaa, erityisesti pienten kuntien taloudellisten mahdollisuuksien suhteen.

Ympäristöterveydenhuollon ja peruskuntien toimintaympäristön muutospaineiden ja epävarmuuden vuoksi pitkäaikaisten päätösten tekeminen on haastavaa. Laskentamallien vertailussa malli C (asukkaiden ja nautojen yhteenlaskettu määrä eläinlääkintähuollon kustannusjaon pohjana) korjaa todetun epäkohdan, mutta ei aiheuttaisi merkittäviä haasteita tai muutostarpeita talousarvion laadintaprosessiin. Malli C pitää myös kuntien kustannusosuuden vuosittaisen vaihtelun pienenä.

Liitteenä on sopimusluonnos uudesta yhteistoimintasopimuksesta 1.1.2027 alkaen. Sopimusmallia on päivitetty vain voimaantulopäivän ja kustannusjaon osalta. Alkuperäisessä sopimuksessa liitteenä ollut luettelo siirtyvästä henkilöstöstä on poistettu vanhentuneena.

Suonenjoen kaupungin hallintosäännön mukaisesti kaupunginhallitus vastaa kuntien välistä yhteistyötä kehittämisestä ja ylläpitämisestä.

Ehdotus

Kaupunginjohtaja ehdottaa, että kaupunginhallitus päättää esittää valtuustolle, että valtuusto:

1. hyväksyy liitteenä olevan ympäristöterveydenhuollon yhteistoimintasopimuksen ja sen muuttamisen 1.1.2027 alkaen siten, että kustannusjaossa siirrytään vaihtoehdon C mukaiseen malliin;
2. hyväksyy periaatteen, jonka mukaan eläinlääkintähuollon kustannusten jakoperusteessa huomioidaan jatkossa kuntien asukasluvun lisäksi tilastoidut nautamäärät ja ympäristöterveysvalvonnan sekä hallinnon kustannukset jaetaan edelleen asukaslukuperusteisesti;
3. toteaa, että tämän päätöksen myötä voimassa oleva yhteistoimintasopimus päättyy 31.12.2026 ja uusi yhteistoimintasopimus tulee voimaan 1.1.2027 alkaen.

Päätös

Kaupunginvaltuuston 1. varapuheenjohtaja Mikko Suihkonen poistui kokouksesta asian käsittelyn ja pääötöksenteon ajaksi esteellisenä (yhteisöjäävi) klo 18.10.

Ehdotus hyväksyttiin.

Mikko Suihkonen palasi takaisin kokoukseen klo 18.20.

Kaupunginvaltuusto 16.11.2026
291/00.04.01/2026

Valmistelija: kaupunginjohtaja Juha Piiroinen, p. 044 758 1403

Ehdotus

Kaupunginhallitus esittää valtuustolle, että valtuusto:

1. hyväksyy liitteenä olevan ympäristöterveydenhuollon yhteistoimintasopimuksen ja sen muuttamisen 1.1.2027 alkaen siten, että kustannusjaossa siirrytään vaihtoehdon C mukaiseen malliin;
2. hyväksyy periaatteen, jonka mukaan eläinlääkintähuollon kustannusten jakoperusteessa huomioidaan jatkossa kuntien asukasluvun lisäksi tilastoidut nautamäärät ja ympäristöterveysvalvonnan sekä hallinnon kustannukset jaetaan edelleen asukaslukuperusteisesti;
3. toteaa, että tämän päätöksen myötä voimassa oleva yhteistoimintasopimus päättyy 31.12.2026 ja uusi yhteistoimintasopimus tulee voimaan 1.1.2027 alkaen.

Päätös